

بکارگیری روش ساخت - بهره برداری - واگذاری (BOT) در توسعه‌ی پروژه‌های زیر بنایی جهان و ایران

عبدالله حقیقی*¹، مجتبی رضازاده² رضا کراری³

1- دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران Abd.haghighi@gmail.com

2- کارشناس ارشد رشته مهندسی محیط زیست mojtabarezazadeh41@yahoo.com

3- معاون عمرانی اتحادیه مسکن مهر استان خراسان رضوی Rezakarary@yahoo.com

چکیده

دستیابی به توسعه و رشد اقتصادی تنها در پرتو سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی اقتصادی امکان‌پذیر است. ساخت پروژه‌های زیربنایی نیاز به سرمایه کلان، ارزش خارجی، تکنولوژی پیشرفته و مدیریت کارآمد دارند. یکی از مکانیزم‌هایی که در جهت حل معضل سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی مورد توجه کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) است. فرایند توسعه پروژه به این روش، بسیار هزینه بر، زمان بر و پیچیده می‌باشد که در این مقاله سعی می‌شود، انواع مختلف از قراردادهای BOT و تجارب دیگر کشورها در این زمینه و ساختار آن در توسعه پروژه‌های زیر بنایی را مورد بررسی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: BOT، کنسرسیوم، تاسیسات زیربنایی، مناقصه.

1- مقدمه

دستیابی به توسعه و رشد اقتصادی تنها در پرتو سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی اقتصادی امکان‌پذیر است. طرح‌ها و پروژه‌های زیربنایی به صورت سنتی در قلمرو بخش عمومی قرار داشته و توسط دولت تأمین مالی، ساخته و نهایتاً اجرا و مورد بهره‌برداری قرار می‌گرفته است. بسیاری از کشورهای در حال توسعه دیگر قادر نیستند به تقاضاهای روز افزون در بخش زیربنایی اقتصادی پاسخ دهند. آنها جهت ساخت پروژه‌های زیربنایی نیاز به سرمایه کلان، ارزش خارجی، تکنولوژی پیشرفته و مدیریت کارآمد دارند. بنابر این بدون حضور فعال طرف‌های تجاری از کشورهای صنعتی و بدون مشارکت بخش خصوصی، این دولت‌ها قادر نیستند به تقاضاهای رو به تزاید در بخش زیربنایی اقتصادی پاسخ دهند. یکی از مکانیزم‌هایی که در جهت حل معضل سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی مورد توجه کشورهای در حال توسعه قرار گرفته است قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) است.

ساخت، بهره‌برداری و انتقال ترجمه عبارت «Build-Operate-Transfer» است که بطور اختصاری به آن بی.او.تی (BOT) می‌گویند. این عبارت در بردارنده سه مفهوم ساختن، اجرا و بهره‌برداری کردن و نهایتاً انتقال دادن است. در یک قرارداد متعارف بی.او.تی، پروژه‌ای با مجوز دولت توسط یک شرکت خصوصی ساخته می‌شود و پس از ساخت، برای مدتی، مورد بهره‌برداری آن شرکت قرار می‌گیرد و پس از انقضای مدت قرارداد، پروژه به دولت طرف قرارداد منتقل می‌شود. به بیان دیگر، دولتی به یک کنسرسیوم خصوصی متشکل از شرکتهای خصوصی امتیاز می‌دهد تا کنسرسیوم مطابق قرارداد، تأمین مالی یک